

6. Rodorf Alfred Unverletzlichkeit der Wohnung [Electronic resource]. – Zugriffsmodus. – Access mode : http://www.rodorf.de/04_staatsr/gr_15.htm.
7. Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland [Electronic resource]. – Zugriffsmodus. – Access mode : <http://www.verfassungen.de/de/gg.htm>.
8. Уголовно-процесуальний кодекс ФРГ [Електронний ресурс]. – Режим доступа : [http://pravo.org.ua/files/_\(1\).pdf](http://pravo.org.ua/files/_(1).pdf)
9. Головенков П. Уголовно-процесуальний кодекс ФРГ : научно-практичний коментарій і переклад тексту закону / П. Головенков, Н. Спица. – Потсдам, 2012. – 404 с.

REFERENCES

1. “Solution of the European Court on Human Rights on 16.12.1992, Niemietz against Germany”, available at : http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/SO2132.html.
2. “On Authorized Human Rights Representative of the Verkhovna Rada of Ukraine” : Law of Ukraine on 23 December 1997 № 776/97-ВР, available at : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/776/97-вр>.
3. Arnim, G.G.F., G. Bartlshperger, G. and Bette, G. (1994), *Hosudarstvennoe pravo Germanii* [Государственное право Германии], vol. 2, Moscow, Russia.
4. Kommers Donald and Miller Russell (2012), *The Constitutional Jurisprudence of the Federal Republic of Germany : Third edition, Revised and Expanded D*, Duke University Press, Durham and London, Great Britain.
5. “Unverletzlichkeit der Wohnung”, Zugriffsmodus, available at : <http://www.bpb.de/nachschlagen/lexika/recht-a-z/23059/unverletzlichkeit-der-wohnung>.
6. Alfred, Rodorf “Unverletzlichkeit der Wohnung“, Zugriffsmodus, available at : http://www.rodorf.de/04_staatsr/gr_15.htm.
7. “Grundgesetz für die Bundesrepublik Deutschland”, Zugriffsmodus, available at : <http://www.verfassungen.de/de/gg.htm>.
8. “Criminal Procedure Code of the FRG”, available at : [http://pravo.org.ua/files/_\(1\).pdf](http://pravo.org.ua/files/_(1).pdf)
9. Golovenkov, P. and Spitsa, N. (2012), *Uholovno-protsessualnyi kodeks FRG nauchno-prakticheskiy kommentariy i perevod teksta zakona* [Criminal Procedure Code of the FRG scientific practical commentary and translation of the text of the law], Potsdam, Germany.

УДК 347.211:347.72.025

МАЙНО ЯК ВКЛАД ДО ГОСПОДАРСЬКОГО ТОВАРИСТВА

Ханієва Ф.М.

*Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого,
вул. Пушкінська, 77, м. Харків, Україна
fatima-khanieva@yandex.ru*

У статті досліджується питання визначення майна як вкладу до статутного (складеного) капіталу господарського товариства. З урахуванням положень публічного права та зарубіжного досвіду, крізь призму загального поняття «майно» проаналізовані й синтезовані законодавчо встановлені предмети вкладів. Також уніфіковане наукове розуміння майна, яке становить вклад до господарського товариства. З огляду на це вклади поділені на вклади-речі (будь-які речі/їх сукупність, у тому числі гроші, валютні цінності як у документарній, так і в бездокументарній (безготівковій) формах) і вклади-права (майнові права/відчужувані немайнові права). У підсумку подано перелік вкладів, якими можуть бути речі, їх сукупність, майнові права та відчужувані немайнові права, що мають грошову вартість, із притаманними їм особливостями (властивостями, заборонами, винятками).

Ключові слова: господарське товариство, статутний (складений) капітал, майно, вклад, предмети вкладу.

ИМУЩЕСТВО КАК ВКЛАД В ХОЗЯЙСТВЕННОЕ ОБЩЕСТВО

Ханиева Ф.М.

*Национальный юридический университет имени Ярослава Мудрого,
ул. Пушкинская, 77, г. Харьков, Украина
fatima-khanieva@yandex.ru*

В статье исследуется вопрос определения имущества как вклада в уставный (складочный) капитал хозяйственного общества. С учетом положений публичного права и зарубежного опыта, через призму общего понятия «имущество» проанализированы законодательно установленные предметы вкладов. Также унифицировано научное понимание имущества, которое может составлять вклад в хозяйственное общество. Учитывая это, вклады разделены на вклады-вещи (любые вещи или их совокупность, в том числе деньги, валютные ценности как в документарной, так и в бездокументарной (безналичной) формах) и вклады-права (имущественные права или отчуждаемые неимущественные права). В итоге определен перечень вкладов, которыми могут быть вещи, их совокупность, имущественные права и отчуждаемые неимущественные права, имеющие денежную стоимость, с присущими им особенностями (свойствами, запретами, исключениями).

Ключевые слова: хозяйственное общество, уставный (складочный) капитал, имущество, вклад, предметы вклада.

PROPERTY AS A CAPITAL CONTRIBUTION

Khanieva F. M.

*Yaroslav Mudryi National Law University, Pushkinska str., 77, Ukraine, Kharkiv
fatima-khanieva@yandex.ru*

There are many various scientific researches of the essence of a property in civil doctrine. National civilists note that the concept of “property” is one of the least developed in the theory and an area of concern in Ukrainian legislation. So, the property is considered both as a thing or an aggregate of things and as the right to them and exclusive rights, liabilities. Theoretical intelligence in the understanding of the property as a contribution to a business partnership is practically important for legal person activities as a whole and a process of formation/increasing of its share capital in particular. At the same time the capital of business partnership is attributed to the property but not equal to it. Thus, a definition of the property of founders/participants that can serve as a contribution to the business partnership is of some interest for practical use and relevant for civil law.

This article investigates questions on property determination as a capital contribution to a commercial company. According to the legal regulations of public law and foreign experience, through the concept of “property”, the author analyses and synthesizes objects of contributions that are legally established. Also attention is drawn to unification of the scientific understanding of property as the capital contribution. Taking into consideration meaning of property, the contributions are named and divided into contributions-objects (some objects or its aggregate, including money, currency values in documentary or uncertificated (cashless) form) and contributions-rights (property rights or alienated non-property rights). At the result author makes a list of capital contributions that include objects, its aggregate, property rights and alienated non-property rights with property value and some peculiarities (properties, exclusions and prohibitions).

Key words: business entity, share capital, property, capital contribution, objects of capital contribution.

У цивілістичній доктрині наукові дослідження сутності майна доволі багатоманітні. Вітчизняні цивілісти відмічають, що поняття «майно» є одним із найменш розроблених у теорії та проблемним в українському законодавстві. Відтак майно розглядається і як річ або сукупність речей, і як права на них і виключні права, майнові обов'язки. Теоретична розвідка в розумінні майна як вкладу до господарського товариства має важливе практичне значення для життєдіяльності юридичної особи загалом і для процесу формування/збільшення її статутного (складеного) капіталу зокрема. Водночас капітал господарського товариства є пов'язаним із майном, проте не тотожний йому. Тому визначення майна засновників/учасників, яке може бути вкладом до господарського товариства, становить інтерес для практики та актуальне для цивілістики.

Наукові праці щодо дослідження майна, а також порядку формування статутного капіталу господарського товариства, його призначення присвятили такі вчені, як І.В. Спасибо-Фатеева, В.І. Борисова, Ю.О. Тарасенко, С.І. Шимон, О.В. Дзера й ін. Однак питанню визначення майна як вкладу до статутного (складеного) капіталу було приділено недостатньо уваги, тому його вирішення стоїть на порядку денному.

Стаття має на меті проаналізувати й синтезувати законодавчо встановлені предмети вкладів крізь призму загального поняття «майно» з урахуванням положень публічного права та зарубіжного досвіду, а її завдання полягає у визначенні того майна, яке може бути вкладом до статутного (складеного) капіталу товариства з погляду цивілістики.

Законодавчо встановлено, що як вклад у статутний (складений) капітал господарського товариства засновники/учасники вносять *будь-яке майно*, тож варто дослідити його сутність.

Учені розглядають майно як збірне поняття [1, с. 139] або правову універсалію [2, с. 271], що охоплює сукупну цілісність об'єктів, права на які мають ринкову цінність [3, с. 69]. Це такі майнові (економічні) блага, як речі, чужі дії з передачі речей, надання послуг, виконання робіт [4, с. 95], або продукти природи й діяльності, що мають вартісну оцінку, стають товаром, а також права та обов'язки, які виникають із приводу них [2, с. 271].

Водночас українське законодавство визначає майно особливим самостійним об'єктом права, ширшим за річ, що включає в себе річ, їх сукупність, майнові права та обов'язки (ст. 190 Цивільного кодексу (далі – ЦК) України) [5]. А майном, що може оцінюватись, вважаються об'єкти в матеріальній формі, будівлі та споруди (включаючи їх невід'ємні частини), машини, обладнання, транспортні засоби тощо; паї, цінні папери; нематеріальні активи, в тому числі об'єкти права інтелектуальної власності; цілісні майнові комплекси всіх форм власності за Законом України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» (ст. 3) [6].

З огляду на вищевикладені позначення майна можна підсумувати, що загалом у цивілістичному розумінні ним є речі або їх сукупність, права на них, майнові обов'язки.

Водночас позначення *вкладу* як майна набуває значення саме з огляду на його предмет. Загальне правило щодо предметів вкладів міститься в ч. 1 ст. 115 ЦК України, за якою ними можуть бути гроші, цінні папери, інші речі або майнові чи інші відчужувані права, що мають грошову оцінку, якщо законом не встановлено іншого. За цим «ланцюжком» вкладів пріоритет в об'єктах надається коштам, потім уже цінним паперам, іншим речам і майновим правам, іншим відчужуваним правам (немайновим) зі встановленими для них основними властивостями: відчужуваність і грошовість оцінки.

У ст. 86 Господарського кодексу (далі – ГК) України [7] визначено й інші об'єкти, що можуть бути *вкладами*, – це будинки, споруди, обладнання та інші матеріальні цінності, цінні папери, права користування землею, водою й іншими природними ресурсами, будинками, спорудами, а також інші майнові права (включаючи майнові права на об'єкти інтелектуальної власності), кошти, в тому числі в іноземній валюті.

Аналогічна норма міститься в ст. 13 Закону України «Про господарські товариства» [8], у якій, як і в ч. 3 ст. 86 ГК України, застерігається щодо коштів і майна, що не можна вкладати до статутного (складеного) капіталу.

Особливі правила щодо вкладів містяться в Законах України «Про акціонерні товариства» [9] і «Про холдингові компанії» [10]. Відтак під час заснування акціонерного товариства (далі – АТ) чи розміщення додаткових акцій, за загальним правилом, оплата акцій може бути здійснена лише коштами, а як виняток – цінними паперами (крім боргових емісійних цінних паперів, емітентом яких є засновник, і векселів), майном і майновими правами, нематеріальними активами/немайновими правами, що мають грошову оцінку/вартість (ч. 1 ст. 11, ч. 1 ст. 23 Закону України «Про акціонерні товариства»).

А під час створення холдингових компаній (акціонерних товариств) в Україні їхній статутний капітал формується за рахунок вкладів засновників у формі холдингових корпоративних пакетів акцій (часток, паїв), а також додаткових вкладів у формі майна, коштів і нематеріальних активів, необхідних для забезпечення діяльності холдингової компанії. Однак закон установлює обмеження щодо розміру частки таких додаткових вкладів, яка загалом не повинна перевищувати 20 відсотків статутного капіталу холдингової компанії (ч. 1 ст. 5 Закону України «Про холдингові компанії»).

Вищевказані положення норм чинного законодавства України визначають види вкладів, з огляду на які правильним буде твердження, що *вкладом до статутного (складеного) капіталу* можуть бути речі або їх сукупність, майнові права (як речові, виключні, зобов'язальні), немайнові права, які є відчужуваними, з грошовістю оцінки та відповідають особливостям вкладу (його властивостям, заборонам і винятком щодо них). Із цього приводу доцільно зобразити таке відношення: вклад (*майно*) засновника/учасника пропорційний → його частці/кількості акцій (грошове вираження вкладу) вноситься до → статутного (складеного) капіталу та формує → майно товариства (корпоративна власність).

Водночас ГК України та Закон України «Про акціонерні товариства» (далі – Закон про АТ) називають і такі вклади, як *інші матеріальні цінності й нематеріальні активи, що мають грошову оцінку, чи немайнові права, що мають грошову вартість*. Також варто враховувати, що Закон про АТ розрізняє

не вклади, а *форми оплати акцій*, якими вважає *нематеріальні активи*, що мають грошову оцінку, під час заснування АТ (ч. 1 ст. 11) і *немайнові права*, що мають грошову вартість, під час розміщення додаткових акцій (ч. 1 ст. 23). Тож з метою позначення цих об'єктів як вкладів із погляду цивілістики потрібно дослідити їх сутність.

Поняття цінностей, які мають вартісне визначення (або *матеріальних цінностей*), зустрічається в ГК України, за ч. ч. 1 і 2 ст. 139 якого майно, передусім речовий об'єкт, охоплює сукупність речей та інших *цінностей*, що мають вартісне визначення та виробляються чи використовуються в діяльності суб'єктів господарювання, відображаються на їхньому балансі або враховуються в інших передбачених законом формах обліку майна. При чому цим поняттям не охоплюються майнові права, а йдеться про речову складову частину майна в економічному полі: основні фонди, оборотні засоби, кошти, товари [11, с. 61–63]. Загалом публічне українське законодавство, ГК України та Закон про АТ неоднозначно розкривають це поняття, а аналогом *інших матеріальних цінностей* у цивілістичному розумінні є *інші речі/їх сукупність*.

Поняття «*нематеріальні активи*» й «*немайнові права*» вживаються в бухгалтерському та податковому законодавстві. Відтак під *нематеріальним активом* Податковий кодекс (далі – ПК) України [12] розуміє право власності на результати інтелектуальної діяльності, у тому числі промислової власності, а також інші аналогічні права, визнані об'єктом права власності (інтелектуальної власності), право користування майном і майновими правами платника податку в установленому законодавством порядку, у тому числі набуті права користування природними ресурсами, майном і майновими правами (ст. 14). Подекуди в тексті Кодексу зустрічаються й інші вказівки на нематеріальні активи, такі як об'єкти інтелектуальної власності, їх вартість, плата за їх використання, майнові права, в тому числі виключні майнові права, що вживаються як антипод майна, матеріального активу: за ст. 14 – це гудвіл (вартість ділової репутації), за ст. 39 – роялті, ліцензії, плата за використання патентів, товарних знаків, ноу-хау, за ст. 138 – права користування природними ресурсами, права користування майном, права на комерційні позначення, права на об'єкти промислової власності, авторське право та суміжні з ним права.

Водночас учені у сфері господарського права під *нематеріальними активами* розуміють довгострокові права, переваги (яких набуває володілець прав), що відображені на балансі підприємства, установи, організації як витрати на їх придбання й доведення до стану, придатного для використання за призначенням з метою одержання прибутку (доходу) [13, с. 81], або як умовну вартість об'єктів промислової та іншої інтелектуальної власності, інші аналогічні відчужувані і майнові права [14, с. 26].

Бухгалтерське ж законодавство як аналог майнових прав, які не є речами, та прав інтелектуальної власності вживає термін «*нематеріальні активи*», розуміючи їх як немонетарні активи, що не мають матеріальної форми та можуть бути ідентифіковані (зокрема право користування природними ресурсами, права користування майном, права на комерційні позначення, права на об'єкти промислової власності, авторське право й суміжні з ним права, інші нематеріальні активи) (п. п. 4, 5 Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи», затвердженого Наказом Міністерства фінансів України від 18.10.1999 № 242) [15].

ГК України в ч. 1 ст. 251 як *активи* визначає майно; ст. 139 – під нематеріальними активами розуміє цінності без зазначення при цьому входження до їх складу майнових прав; ст. 86 – як майнові права позначає права на об'єкти інтелектуальної власності; а в ст. 213 в майнових активах убачає речові та зобов'язальні права, розмежовуючи їх текстуально з правами інтелектуальної власності [16, с. 111].

Утім у ПК зустрічається й термін «*немайнові права*» для позначення немайнового внеску, якими названі права інтелектуальної (промислової) власності (ст. 164), у Законі про АТ – «*немайнові права, що мають грошову вартість*» (ч. 1 ст. 23), а в ЦК України – «*інші відчужувані права, що мають грошову оцінку*» (ч. 2 ст. 115).

Відтак із цивілістичного погляду немайнові права є антиподом майнових. Це впливає з установленого поділу цивільних правовідносин на особисті немайнові та майнові (ст. 1 ЦК України), що тісно пов'язані з поняттям особистих немайнових і майнових прав. Немайнові права зазвичай характеризуються відсутністю економічного змісту та невідчужуваністю від свого носія [16, с. 115], є особистими, тому не можуть бути вкладами до капіталу товариства. Із цього приводу слушною є думка З.В. Ромовської, що майновими правами особа може розпоряджатися на власний розсуд,

окремі з них можуть переходити до спадкоємців, тоді як особисті немайнові права мають іншу природу передусім тому, що людина не може від них відмовитися [17, с. 236].

Проте варто виважено підходити до розкриття сутності немайнових прав, адже серед них у певних випадках є й відчужувані права з грошовістю оцінки, які мають економічний зміст і використання яких буде надавати прибуток. Мова йде про оборотоздатність деяких немайнових прав. Загалом ЦК України підтримує моністичний підхід до немайнових прав, що розглядаються лише як суб'єктивні права. Утім неспроможність будь-яких суб'єктивних прав до оборотоздатності О.Р. Шишка пояснює їх нездатністю самостійно задовольняти інтереси відповідної особи, отримувати певний позитивний ефект саме від них, а визнання їх об'єктами цивільних прав може бути пояснене лише застосуванням певної юридичної техніки. Тобто через деякі суб'єктивні права як об'єкти цивільних прав надається можливість визначити, як саме або в якій частині відбувається динаміка самих благ, а не прав щодо них [18, с. 196-197].

На можливості відчуження немайнових прав у певній їх частині наголошують й інші вчені. Вони зазначають, що серед особистих немайнових прав є ті, що поєднані з діловою професійною репутацією та майновими правами творця, а отже, вони сприяють і комерційному успіхові, дають новий комерційний результат [19, с. 48]. Особливого значення при цьому набувають об'єкти права інтелектуальної власності – результати інтелектуальної творчої діяльності, нематеріальні блага (ст. 199 ЦК України), на які існують як майнові, так і немайнові права [20, с. 354]. До відчужуваних немайнових прав учені зараховують, зокрема, право на недоторканність твору, право на його опублікування, право на заявку, право на пріоритет заявки, право на отримання патенту чи свідоцтва, право на спеціальну назву об'єкта інтелектуальної власності. Тобто припускається можливість передання цих прав у всякому разі в їх істотних частинах [21, с. 48; 22, с. 193]. Отже, у певних випадках деякі немайнові права, що мають грошову оцінку, можуть відчужуватись (передаватись) і належати іншим особам, а не творцю, окрім особистих невідчужуваних прав.

Утім розглядуване питання є дискусійним, тому на практиці його вирішення зазвичай зараховують на розсуд самих творців результатів інтелектуальної діяльності, а у виняткових випадках і їхніх спадкоємців. Водночас «вітчизняна судова практика ніяких підходів до можливості передачі окремих особистих немайнових прав творцями за договором не виробила, тоді як російська, французька, болгарська, спираючись на принцип свободи договору, допускають можливість позитивного вирішення таких проблемних ситуацій» [23, с. 22].

Відтак французьке право, за загальним правилом, не допускає можливості відчуження особистого немайнового права інтелектуальної власності (від франц. “droit moral” – моральне право). Цим пояснюється бажання законодавця застерегти від зловживань і уникнути зловживань відчуженням свободи творчості в майбутньому [24, с. 189]. Однак, окрім таких невідчужуваних особистих моральних прав, як право на повагу свого імені, право на повагу авторства твору, Кодекс інтелектуальної власності Франції передбачає також наявність і права на випуск у світ, і права автора на вилучення або викуп твору, які в деяких випадках можуть бути відчуженими [25]. Хоча на практиці може бути визнаним дійсним договір, за яким автор відмовляється від правомочностей у галузі морального (немайнового) права або бере на себе зобов'язання не заперечувати, щоб тією або іншою правомочністю скористався його контрагент, або уповноважує іншу особу на здійснення його моральних (немайнових) прав [24, с. 190].

У такому разі визначені законом вклади як *інші відчужувані права* є тими відчужуваними немайновими правами, що мають грошову вартість. Тобто в цивілістичному розумінні *немайновими правами* або *іншими відчужуваними правами, що мають грошову вартість*, є немайнові права інтелектуальної власності, які мають грошову вартість і в певних випадках є відчужуваними, існують поряд із майновими правами інтелектуальної власності. Тому в аспекті вкладів до капіталу товариства та для потреб цивільного обороту такі права можуть бути прирівняні до майнових, а в широкому розумінні охоплюватись поняттям *«майно»*, втім лише в тій їх частині, яка є відчужуваною та з грошовістю оцінки.

Тож аналіз вищевказаних норм публічного законодавства, ГК України, Закону про АТ показує, що питання про види вкладів ними регулюється по-різному. Проте для уніфікації наукового розуміння в цивілістичному форматі під *«іншими матеріальними цінностями»* варто розуміти інші речі/їх сукупність, під *«нематеріальними активами, що мають грошову оцінку»* – майнові права, як речові та зобов'язальні, майнові права інтелектуальної власності (виключні права), а під *«немайновими чи*

іншими відчужуваними правами, що мають грошову вартість» – немайнові права інтелектуальної власності, що є відчужуваними й мають грошову вартість.

Утім поняття «майно» охоплює собою також і *майнові обов'язки*. Останні є антиподами майнових прав і пов'язані з ними як «дві боки однієї медалі». Науковці визначають майновий обов'язок як борг, тобто те, що особа зобов'язана здійснити на користь іншого суб'єкта, або право, яке належить іншій особі [26, с. 231; 27, с. 65]. При цьому борг зобов'язаної особи й вимога управомоченої – це, відповідно, пасив і актив у складі їхнього майна, а тому борг є майном негативної чи позитивної якості [28, с. 368].

Водночас майновий обов'язок, як і майнове право, наділений властивостями об'єкта цивільного права, тому він може перебувати в цивільному обороті й бути предметом правочинів (наприклад, договору про переведення боргу). Однак майнові обов'язки хоча й розуміються майном, проте не можуть виступати вкладом або, іншими словами, ними неможливо оплатити частки/акції в капіталі господарського товариства, бо вони не мають усіх властивостей вкладу, зокрема корисності, і їх неможливо використати в підприємницькій діяльності товариства для отримання прибутку в майбутньому.

Отже, якщо розглядати *вклад до господарського товариства* крізь призму майна, то ним, за українським законодавством, можуть бути речі/їх сукупність, майнові права та відчужувані немайнові права, що мають грошову вартість. Для уніфікації наукового розуміння *майна* як вкладу до господарського товариства його умовно можна поділити на *вклади-речі* (будь-які речі/їх сукупність) і *вклади-права* (майнові права/відчужувані немайнові права, що мають грошову оцінку). Ураховуючи важливість такого поділу майна як вкладу, можемо сказати, що наукова розвідка може стати підґрунтям для розвитку подальших міркувань у цьому напрямі, висунення пропозицій для можливих законодавчих змін.

ЛІТЕРАТУРА

1. Мейер Д.И. Русское гражданское право : в 2 ч. / Д.И. Мейер. – По исправленному и дополненному 8-му изд. 1902 г. – М. : Статут, 1997. – Часть 1. – 1997. – 831 с.
2. Лапач В.А. Система объектов гражданских прав в законодательстве России : дисс. ... док. юрид. наук : спец. 12.00.03 / В.А. Лапач. – Ростов-на-Дону, 2002. – 537 с.
3. Синайский В.И. Русское гражданское право / В.И. Синайский. – К. : Типо-литография «Прогресс», 1917. – Вып. I. – 255 с.
4. Шершеневич Г.Ф. Учебник русского гражданского права. – По изданию 1907 г. / Г.Ф. Шершеневич. – М. : Спарк, 1995. – 556 с.
5. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 № 435-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 90. – Ст. 356.
6. Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні : Закон України від 12.07.2001 № 2658-III // Офіційний вісник України. – 2001. – № 34. – Ст. 1577.
7. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18-22. – Ст. 144.
8. Про господарські товариства : Закон України від 19.09.1991 № 1576-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 49. – Ст. 682.
9. Про акціонерні товариства : Закон України від 17.09.2008 № 514-VI // Офіційний вісник України. – 2008. – № 81. – Ст. 2727.
10. Про холдингові компанії : Закон України від 15.03.2006 № 3528-IV // Офіційний вісник України. – 2006. – № 15. – Ст. 1065.
11. Цивільний і Господарський кодекси : 2004-2014 рр. : [монографія] / [І.В. Спасибо-Фатєєва, В.І. Крат, Ю.В. Мица та ін.] ; за заг. ред. І.В. Спасибо-Фатєєвої. – Х. : Право, 2014. – 204 с.
12. Податковий кодекс України від 02.12.2010 № 2755-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № № 13-14, 15-16. – Ст. 112.

13. Святоцький О. Нематеріальні активи як складова майна підприємств, установ, організацій / О. Святоцький, Л. Федченко // Право України. – 1998. – № 6. – С. 81-84.
14. Шнейдеман Л.З. Учет новых видов имущества и операций / Л.З. Шнейдеман. – М. : Бухгалтерский учет, 1993. – 112 с.
15. Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 8 «Нематеріальні активи» : Наказ Міністерства фінансів України від 18.10.1999 № 242. // Офіційний вісник України. – 1999. – № 44. – Ст. 229.
16. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар (пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням позицій вищих судових інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців). – Х. : ФО-П Колісник А.А., 2009–2010. – Т. 4 : Об'єкти. Правочини. Представництво. Строки / за ред. проф. І. В. Спасибо-Фатєєвої. – 2010. – 768 с.
17. Науково-практичний коментар Цивільного кодексу України / за ред. В.М. Коссака. – К. : Істина, 2004. – 976 с.
18. Шишка О.Р. Об'єктоздатність немайнових прав / О.Р. Шишка // Актуальні проблеми приватного права : матеріали Наук.-практ. конф., присвяч. 94-й річниці з дня народження д-ра юрид. наук, проф., чл.-кор. АН УРСР В.П. Маслова (Харків, 19 лют. 2016 р.). – Х. : Право, 2016. – 364 с. – С. 194-197.
19. Шишка Р. Б. Охорона прав суб'єктів інтелектуальної власності у цивільному праві України : дис. ... докт. юрид. наук : спец. 12.00.03 / Р.Б. Шишка. – Одеса, 2004. – 469 с.
20. Цивільний кодекс України: Науково-практичний коментар (пояснення, тлумачення, рекомендації з використанням позицій вищих судових інстанцій, Міністерства юстиції, науковців, фахівців). – Х. : Страйд, 2009–2010. – Т. 3 : Юридична особа / за ред. проф. І.В. Спасибо-Фатєєвої. – 2009. – 736 с.
21. Дозорцев В.А. Комментарий к схеме «Система исключительных прав» / В.А. Дозорцев // Исключительные права. Понятие. Система. Задачи кодификации : сборник статей. – М. : Статут, 2003. – 416 с.
22. Сергеев А.П. Право интеллектуальной собственности в Российской Федерации : [учебник] / А.П. Сергеев. – М. : ТК Велби, 2004. – 752 с.
23. Особисті немайнові права інтелектуальної власності творців : [монографія] / за заг. ред. В.В. Луця. – Тернопіль : Підручники і посібники, 2007. – 256 с.
24. Дюма Р. Литературная и художественная собственность. Авторское право Франции / Р. Дюма ; пер. с фр. – 2-е изд. – М. : Междунар. отношения, 1993. – 384 с.
25. Law on the Intellectual Property Code (Legislative Part) (No. 92-597 of July 1, 1992, as last amended by Laws Nos. 94-361 of May 10, 1994, and 95-4 of January 3, 1995) [Electronic resource]. – Access mode : http://www.copyright.ru/ru/library_old/inside/83/?doc_id=480.
26. Покровский И.А. Основные проблемы гражданского права / И.А. Покровский ; редкол. : Н.В. Козлова, С.М. Корнеев, Е.В. Кулагина, П.А. Панкратов. – 3-е изд., стереотип. – М. : Статут, 2001. – 354 с.
27. Шимон С.І. Теоретичні та практичні проблеми визначення складу «майна» як об'єкта цивільних правовідносин / С.І. Шимон // Вісник Академії адвокатури України. – 2012. – № 1 (23). – С. 61-67.
28. Чеговадзе Л.А. Система и состояние гражданского правоотношения : дисс. ... докт. юрид. наук : спец. 12.00.03 / Л.А. Чеговадзе. – М., 2005. – 585 с.

REFERENCES

1. Meyer, D.I. (1997), *Russkoe grazhdanskoe pravo (v 2-h ch. Chast 1). Po ispravlennomu i dopolnennomu 8-mu izd. 1902.* [Russian civil law (in 2 parts. Part 1). On the revised and enlarged 8th ed. 1902.], Statute, Moscow, Russia.
2. Lapach, V.A. (2002), “System of objects of civil rights by the Russian legislation”, Thesis abstract for Doct. Sc. (Jurisprudence), 12.00.03, Rostov-na-Donu, Russia.

3. Sinayskiy, V.I. (1917), *Russkoe hrazhdanskoe pravo. Vyip. I.* [Russian Civil law. Ed. I], Tipolitohrafiya «Prohress», Kyiv, Ukraine.
4. Shershenevich, G.F. (1995), *Uchebnik russkoho hrazhdanskoho prava. Po izdaniyu 1907* [Textbook of Russian Civil law. According to the edition 1907], Spark, Moscow, Russia.
5. “Civil Code of Ukraine of 16.01.2003 № 435-IV”, *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 2003, no. 90, art. 356.
6. “On the evaluation of property, property rights and professional valuation activities in Ukraine” : Law of Ukraine of 12.07.2001 № 2658-III, *Ofitsijnyj visnyk Ukrainy*, 2001, no. 34, art. 1577.
7. “Economic Code of Ukraine of 16.01.2003 № 436-IV”, *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 2003, no. 8-22, art. 144.
8. “On Commercial Companies” : Law of Ukraine of 19.09.1991 № 1576-XII, *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 1991, no. 49, art. 682.
9. “On joint stock companies” : Law of Ukraine of 17.09.2008 № 514-VI, *Ofitsijnyj visnyk Ukrainy*, 2008, no. 81, art. 2727.
10. “On holding companies” : Law of Ukraine of 15.03.2006 № 3528-IV, *Ofitsijnyj visnyk Ukrainy*, 2006, no. 15, art. 1065.
11. Spasybo-Fatieieva, I. (Eds.), Krat, V., Myitsa, V. et al. (2014), *Tsivilniy i Gospodarskiy kodeksi : 2004–2014* [Civil and Economic Code : 2004-2014], Pravo, Kharkiv, Ukraine.
12. “Tax Code of Ukraine of 02.12.2010 № 2755-VI”, *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy*, 2011, no. 13-14, 15-16, art. 112.
13. Svyatotskiy, O. and Fedchenko, L. (1998), “Immaterial assets as the part of the property of business companies, institutions, organizations”, *Pravo Ukrayiny*, no. 6, pp. 81-84.
14. Shneydeman, L.Z. (1993), *Uchet novykh vidov imuschestva i operatsiy* [The accounting of new types of property and operations], Bukhgalterskiy uchet, Moscow, Russia.
15. “Regulations (standard) accounting 8 “Intangible Assets” : Decree of the Ministry of Finance of Ukraine of 18.10.1999 № 242, *Ofitsijnyj visnyk Ukrainy*, 1999, no. 44, art. 229.
16. Spasybo-Fatieieva, I.V. (Eds), (2010), *Tsivilniy kodeks Ukrayini : naukovo-praktichniy komentar (poyasnennya, tlumachennya, rekomendatsiyi z vikoristannyam pozitsiy vischih sudovih instantsiy, Ministerstva yustitsiyi, naukovtsiv, fahivtsiv). T. 4 : Ob’ekti. Pravochini. Predstavnytstvo. Stroki* [Civil Code of Ukraine : Scientific and practical commentary (explanation, interpretation, recommendations by using the positions of higher courts, Ministry of Justice, researchers, professionals). Vol. 4 : Objects. Transactions. Representation. Terms], Seriya “Komentari ta analitika”, Kharkiv, Ukraine.
17. Kossak, V.M. (Eds), (2004), *Naukovo-praktichniy komentar Tsivilnogo kodeksu Ukrayiny* [Scientific and practical commentary of the Civil Code of Ukraine], Istina, Kyiv, Ukraine.
18. Shishka, O.R. (2016), “The ability for sales of moral rights”, *Aktualni problemy pryvatnoho prava : materialy nauk.-prakt. konf., prisvyach. 94-y richnitsi z dnya narodzhennya d-ra yurid. nauk, prof., chl.-kor. AN URSSR V. P. Maslova* [Issues of the day of private right : materials of scientific practical conference, devoted 94 anniversaries from the day of birth of doktorara of legal sciences, professor V.P. Maslov], Kharkiv, February 19, 2016, pp. 194-197.
19. Shishka, R.B. (2004), “Protection of the intellectual property rights of subjects in Civil Law of Ukraine”, Thesis abstract for Doct. Sc. (Jurisprudence), 12.00.03, Odessa, Ukraine.
20. Spasybo-Fatieieva, I.V. (Eds), (2009), *Tsivilniy kodeks Ukrayiny : naukovo-praktichniy komentar (poyasnennya, tlumachennya, rekomendatsiyi z vikoristannyam pozitsiy vischih sudovih instantsiy, Ministerstva yustitsiyi, naukovtsiv, fahivtsiv). T. 3 : Yurydychna osoba* [Civil Code of Ukraine : Scientific and practical commentary (explanation, interpretation, recommendations by using the positions of higher courts, Ministry of Justice, researchers, professionals), vol. 3 : Legal entity], Series “Comments and analytics”, Kharkiv, Ukraine.

21. Dozortsev, V.A. (2003), "Commentary on the scheme "System of exclusive rights", *Isklyuchitelnyie prava. Ponyatie. Sistema. Zadachi kodifikatsii : sbornik statey* [Absolute titles. Concept. System. Tasks of kodifikatsii : collection of reasons], Statut, Moscow, Russia.
22. Sergeev, A.P. (2004), *Pravo intelektualnoy sobstvennosti v Rossiyskoy Federatsii* [Intellectual property Law in the Russian Federation], TK Velbi, Moscow, Russia.
23. Luts, V.V. (Eds), (2007), *Osobysti nemaynovi prava intelektualnoyi vlasnosti tvortsiv* [Moral rights of intellectual property creators], Pidruchniky i posibnyky, Ternopil, Ukraine.
24. Dyuma, R. (1993), *Literaturnaya i hudozhestvennaya sobstvennost. Avtorskoe pravo Frantsii* [Literary and artistic property. Copyright of France], Mezhdunar. Otnosheniya, Moscow, Russia.
25. "Law on the Intellectual Property Code (Legislative Part)" (No. 92-597 of July 1, 1992, as last amended by Laws Nos. 94-361 of May 10, 1994, and 95-4 of January 3, 1995), available at : http://www.copyright.ru/ru/library_old/inside/83/?doc_id=480 [in English].
26. Pokrovskiy, I.A., Kozlova, N.V., Korneev, S.M., Kulagina, E.V. and Pankratov, P.A. (Eds), (2001), *Osnovnyie problemy grazhdanskoho prava* [The main problems of Civil Law], Statut, Moscow, Russia.
27. Shimon, S.I. (2012), "Theoretical and practical problems of the definition "property" as object of civil legal relations", *Visnyk Akademiyi advokatury Ukrayiny*, no. 1 (23), pp. 61-67.
28. Chegovadze, L.A. (2005), "The system and state of civil legal relations", Thesis abstract for Doct. Sc. (Jurisprudence), 12.00.03, Moscow, Russia.